

Sosiaali- ja terveyslautakunta 13.9.2018

**TALOUSARVIOESITYKSEN 2019 YHTEYDESSÄ KÄSITELTÄVÄT
VALTUUSTOALOITEET**

Valtuustoaloite selvityksen tekemiseksi kotona asuvien yli 75-vuotiaiden tarpeista ulkojalkineiden liukuesteisiin - Kirsi Kaivonen ym. (TRE: 7770/05.00.01/2017)

Valtuustoaloite omaishoidon tuen kriteerien päivittämiseksi ja omaishoitajien tukimuotojen kehittämiseksi - Aila Dündar-Järvinen ja Anneli Kivistö. (TRE: 7771/05.00.01/2017)

Valtuustoaloite sujuvuuden ja turvallisuuden lisäämiseksi ikäihmisten akuuttiin sairaanhoitoon - Sinikka Torkkola ym. (TRE: 7772/06.00.01/2017)

Valtuustoaloite lastensuojelutyön resurssien ja palkkauksen parantamiseksi - Ulla-Leena Alppi ym. (TRE: 9313/01.00.01/2017)

Valtuustoaloite mielenterveysambulanssin perustamiseksi Tampereella - Inna Rokosa ym. (TRE: 734/06.00.01/2018)

Valtuustoaloite lastensuojelun asiakasmitoituksen rajoittamiseksi 30 lapseen työntekijää kohden - Tiina Elovaara ym. (TRE: 3898/05.00.01/2018)

Valtuustoaloite sitoutumislisän maksamiseksi Tampereen lastensuojelussa - Tiina Elovaara ym. (TRE: 5513/01.00.01/2018)

Valtuustoaloite selvityksen tekemiseksi kotona asuvien yli 75-vuotiaiden tarpeista ulkojalkineiden liukuesteisiin - Kirsi Kaivonen ym. (TRE: 7770/05.00.01/2017)

Ikäihmisten palvelulinjan päällikkö Ella Suojalehto:

Kirsi Kaivonen ym. ovat tehneet valtuustoaloitteen 16.10.2017, jotta Tampereen kaupunki kartoittaa kotona asuvien yli 75-vuotiaiden määrän ja heidän tarpeensa kenkiin asetettavien liukuesteiden osalta ja että kartoituksen jälkeen arvioidaan mahdollisuus maksuttomien liukuesteiden lahjottamiseen niitä tarvitseville. Myös vanhusneuvosto on kokouksessaan 15.11.2017 esittänyt maksuttomien liukuesteiden jakamista yli 75-vuotiaille tamperelaisille.

Säännöllinen liikunta on yksittäisistä keinoista vaikuttavin kaatumisten ehkäisemisessä. Erityisesti yli 75-vuotiaiden osalta ympäristö voi olla kävelyä rajoittava, mahdollistava tai kannustava. Suomen talviolosuhteissa vuosittain kävely-ympäristö on liukkauden vuoksi rajoittava useita viikkoja jopa kuukausia. THL:n ATH-tutkimuksen mukaan talven liukkaudesta jonkin verran haittaa koki yli puolet 75 vuotta täyttäneistä tamperelaisista. Jo pelkkä pelko kaatumisesta kasvattaa kaatumisen todennäköisyyttä. Näin ollen ikäihmisten hyvinvointia ja liikkumista parhaiten edistää, jos onnistutaan vähentämään kaatumista pelkäävien määrää, ja yhä useammat henkilöt jatkaisivat säännöllistä ulkona liikkumista iän karttuessa myös talven kuukausina. Tämän edistämiseksi tarvitaan sekä talvikunnossapidon kehittämistä että henkilökohtaisten liukuesteiden käytön yleistymistä.

Kaatumisen ehkäisykampanjoita ja niiden kustannuksia on tutkittu. Usein kampanjoissa on käytetty monia keinoja rinnakkain, kuten liikuntaharjoittelua, lääkityksen tarkistamista tai kodin muutostöitä. Ja usein niissä on kohdistettu toimenpiteet ihmisiin, joilla kaatumisen riski on jostain syystä koholla. Liukuesteiden jakaminen koko ikäryhmälle on sellainen väestöinterventio, josta ei löydy esimerkkejä (lukuun ottamatta erästä yhdysvaltalaista tutkimusta). Liukuesteiden jakamiskampanjan kustannusvaikutusten arviointia auttavaa tietoa ei tutkimuksissa ollut. TampereSenior-ohjelman ohjausryhmänä toimivan tulevaisuustyöryhmän toimesta selvitetään, onko Tampereella parhaat keinot kaatumisten ehkäisyssä käytössä.

Henkilökohtaisten liukuesteiden käyttämisessä tavoitteet kohdistuvat kaatumisten ja kaatumistapaturmien vähentämiseen sekä erityisesti se, että liukuesteiden avulla voidaan vähentää ikäihmisten kaatumispelkoa ja täten lisätä säännöllisesti liikkuvien määrää. Joissakin kunnissa liukuesteiden jakamista on tehty kampanjaluontoisesti ja tavoitteena on ollut kiinnittää huomiota asian tärkeyteen.

Liukuesteiden käytön edistämisessä iso kysymys on niiden pukemisen ja riisumisen helppous, tämä korostuu asiointimatkoilla, eli silloin kun ne pitää välillä saada riisuttua. Ulkoiluun ja lenkkeilykävelyä varten liukuesteiden kiinnittäminen sujuu kotona eteisen penkillä helpommin. Tarralla kiinnitettävät kantaliukuesteet saattavat olla helpoimmin kengän päälle puettava malli, joskin samalla kallein vaihtoehto (hintaluokka 25–40 euroa). On myös huomattava, että moni yli 75-vuotias, kulkee rollaattorin avulla. Tällöin ongelma ei ole niinkään liukastuminen, jonka voisi estää liukusteilla, vaan ennemminkin

jalkakäytävien kunnossapito. Jalkakäytävien kunnossapidon kohentaminen kohdistuu koko väestöön ja voi ehkäistä myös työmatkatapaturmia.

Esitetään, että vuonna 2019 kotikuntoutus voi myöntää henkilökohtaisia liukuesteitä säännöllisen kotihoidon asiakkaille turvallisen liikkumisen takaamiseksi. Tämä rahoitetaan kodin pienten muutostöiden budjetista. Mikäli tämä kokeilu osoittautuu onnistuneeksi ja tuloksekkaaksi, pyritään vuoden 2020 budjettiin varaamaan 50 000 euroa kokeiluun, jolla pyritään lisäämään ikäihmisten liikkumista myös talviaikana. Kokeilussa kaupungin omissa palvelukeskuksissa voitaisiin tällöin jakaa maksutta liukuesteitä sellaisille yli 75-vuotiaille, joiden arvioidaan hyötyvän henkilökohtaisista liukuesteistä ja jotka pystyvät liukuesteitä käyttämään. Arvioinnin tekee asiakkaan kanssa yhdessä ikäihmisten palvelulinjan fysioterapeutti sekä palvelukeskuksen henkilökunta.

Vuoden 2019 talousarviossa ei muutoin ole varauduttu liukuesteiden hankkimiseen.

VALTUUSTOALOITE

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen (THL) mukaan iäkkäiden tapaturmista 80 prosenttia on kaatumisia, liukastumisia tai putoamisia. Iäkkäiden kaatumistapaturmien määrä on myös lisääntynyt ja kaatumisen todetaan olevan tavallisin tapaturmaisen kuoleman syy yli 65-vuotiailla. Suomessa tapahtuu vuosittain noin 7000 lonkkamurtumaa ja näistä valtaosa on seurausta kaatumisista.

Lähde: <https://www.thl.fi/fi/web/tapaturmat/iakkaat> (Päivitetty: 19.9.2017)

Kustannuksista:

- Yli 64-vuotiaiden akuuttia sairaalahoitoa vaatineiden kaatumisvammojen kustannukset olivat Suomessa vuonna 2000 arviolta 39 miljoonaa euroa
- Näistä lonkkamurtumien osuus oli 82 prosenttia
- Lonkkamurtumapotilaan hoidon keskimääräiset kustannukset murtumaa seuraavan vuoden aikana ovat 19 150 euroa/potilas (v. 2010 kustannustason mukaan)
- Jos ennen murtumaa kotonaan asunut iäkäs henkilö joutuu pysyvästi laitoshoidon, hoitokustannukset ensimmäisenä vuotena ovat arviolta 47 100 euroa/henkilö (v. 2010 kustannustason mukaan)
- Lonkkamurtuman saaneista iäkkäistä 13 prosenttia joutuu pysyvästi hoitolaitokseen ja yli kolmasosa kuolee vuoden sisällä tapahtumasta

Yli 70-vuotiaiden kaatumisista joka viidennessä syynä on liukastuminen. Liukastumisia sattuu sekä sisällä että ulkona. Liukastumisia ja liukastumisesta johtuvia kaatumisia voidaan vähentää hyvien jalkineiden ja liukuesteiden käytöllä.

Lähde: <http://www.voimaavanhuuteen.fi/content/uploads/2016/04/ikin%C3%A4-opas.pdf>

Yllä kuvatun mukaisesti ikäihmisten liukastumistapaturmilla on valtava kansantaloudellinen merkitys ja lisäksi mittaamattoman suuri inhimillinen vaikutus elämänlaatuun. Yksittäinen liukastumistapaturma voi muuttaa aikaisemmin omatoimisen, aktiivisen ikäihmisen elämän peruuttamattomasti.

Esitän, että Tampereen kaupunki kartoittaa kotona asuvien yli 75-vuotiaiden määrän ja heidän tarpeensa kenkiin asetettavien liukuesteiden osalta ja että kartoituksen jälkeen arvioidaan mahdollisuus maksuttomien liukuesteiden lahjoittamiseen niitä tarvitseville. Ennen mahdollista hankintaa, selvitetään ikäihmisille sopivin vaihtoehto. Keskihintahaitari liukuesteissä on noin 10–15 euroa.

AKKOSKIN ATANAS

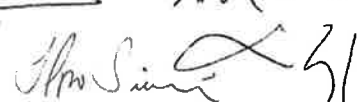
Tampereella 16.10.2017

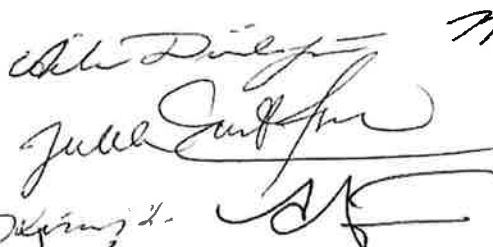

Kirsi Kaivonen

Kaupunginvaltuutettu (SDP)











Valtuustoaloite omaishoidon tuen kriteerien päivittämiseksi ja omaishoitajien tukimuotojen kehittämiseksi - Aila Dünder-Järvinen ja Anneli Kivistö (TRE: 7771/05.00.01/2017)

Asiakasohjauspäällikkö Kaisa Taimi:

Omaishoidontuki on harkinnanvarainen etuus, jota myönnetään kaupungin talousarviossa annetun määrärahan puitteissa. Omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) 2 §:n mukaan omaishoidon tuella tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Omaishoidon tuella tarkoitetaan kokonaisuutta, joka muodostuu hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista. Omaishoitoa tukevat palvelut määritellään palvelu- ja hoitosuunnitelmassa.

Tampereella oli 1.1.2018 omaishoidettavia 1496, joista yli 21-vuotiaita oli 1058 hoidettavaa ja alle 21-vuotiaita 438 hoidettavaa. Orivedellä hoidettavien määrä oli 105 eli alle 21-vuotiaita 23 ja yli 21-vuotiaita 82. Omaishoidon tukeen käytettiin Tampereella vuoden 2017 aikana yhteensä 11,590 miljoonaa. Kustannukset jakautuivat seuraavasti: alle 21-vuotiaiden puolella 3,939 me ja yli 21-vuotiaiden puolella 7,651 me. Tampereella omaishoidon tukeen sisältyy:

- Hoitopalkkio kunnan kanssa sopimuksen tehneelle hoitajalle
- Hoidon turvaamiseksi tarvittavat palvelut, jotka määritellään hoidettavalle laadittavassa palvelu- ja hoitosuunnitelmassa
- Omaishoitajalle lakisääteistä vapaata hoitotyöstä 2-3 vrk/kk
- Omaishoitajan tapaturmavakuutus, kattaa hoitotyössä tapahtuvat vahingot
- Omaishoitajalle oikeus palkalliseen sairauslomaan 9 arkipäivän ajalta
- Työeläke eläkkeellä ollessa tehdystä työstä (voi hakea 68 vuotta täytettyään)
- Hoitajalla on oikeus terveystarkastukseen.

Laissa on määritelty kaksi palkkioluokkaa, joita kuntien on omaishoidon tukea myönnettäessä noudatettava. Vähimmäispalkkioluokka vuonna 2018 on 392,57 euroa kuukaudessa ja hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana maksettava hoitopalkkio on vähintään 785,14 euroa kuukaudessa. Tampereella käytössä on neljä palkkioluokkaa. Alin on 392,57 euroa ja seuraavat on 600 euroa, 900 euroa ja 1400 euroa kuukaudessa. Kunta voi omaishoidon tuesta laatimiensa sääntöjen puitteissa alentaa omaishoidon tukena suoritettavaa korvausta kodin ulkopuolisen hoidon tai muiden syiden vuoksi. Vähennyksiä ei saa kuitenkaan tehdä omaishoidon tuen vähimmäispalkkiosta. Muiden hoitopalkkioiden osalta vähennys on mahdollinen siltä osin kun hoidettava viettää kodin ulkopuolella säännöllisesti aikaa. Tampereella nämä vähennykset on tehty palkkioluokista 600 euroa ja 900 euroa. Palkkiota on vähennetty 100 euroa kuukaudessa, mikäli asiakas on ollut kodin ulkopuolisten palvelujen piirissä yli 20 tuntia viikossa ja 200 euroa vähennystä, mikäli palveluja on ollut käytössä yli 30 tuntia viikossa.

Rahallisen palkkion lisäksi, kunnan kanssa omaishoidon tuen sopimuksen tehneellä henkilöllä, on oikeus pitää kolme vuorokautta vapaata sellaista kalenterikuukautta kohti, jolloin hän yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin on sidottu hoitoon ympäri-

vuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Vapaita kertyy kaksi vuorokautta niiltä kalenterikuukausilta, jolloin omaishoidettava on ollut kodin ulkopuolisessa hoidossa yli viiden päivän ajan, muulla kuin omaishoidon lakisääteisellä vapaalla. Omaishoitajia kannustetaan vapaiden säännölliseen käyttöön. Vapaiden pitämisen muotoja on kehitetty runsaasti erilaisia, jotta jokaiselle omaishoitajalle löytyisi sopiva vaihtoehto. Asiakas voi itse valita, käyttääkö lakisääteiset vapaansa palvelutalossa ympärivuorokautisena hoitona, leiritoimintana, perhehoitona, päivätoimintana vai kotiin annettavana palveluna palvelusetelillä. Kunta voi järjestää omaishoidon vapaan myös sijaishoitona, jolloin sijaishoitajaksi soveltuvan henkilön kanssa tehdään toimeksiantosopimus, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan hoidettavasta omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikana. Tampereen kaupunki on mukana Metropolian vetämässä EU-hankkeessa nimeltään Avain kansalaisuuteen. Hankkeessa (kesto 2016–2019) kehitetään henkilökohtaista budjettia sote-palveluihin. Tämän myötä asiakas voi käyttää omaishoidon lakisääteiset vapaansa tai osan niistä henkilökohtaisena budjettina. Henkilökohtaisen budjetin summalla hoitaja voi itse yksilöllisesti järjestää hoidettavan hoidon hoitajan vapaan ajaksi, omaishoidon tuen palveluohjaajan kanssa.

Omaishoidon tuen saajien sekä omaishoitajuutta suunnittelevien tarpeita varten on Tampereella kerätty omaishoidon tuen toimintakäytännöt yhdeksi oppaaksi, joka löytyy mm. internetistä kunnan sivuilta. Tämän lisäksi omaishoitajille järjestetään neljä kertaa vuodessa tietopäivä, jonne kutsutaan aina uudet omaishoitajat, mutta tilaisuuteen ovat tervetulleita muutkin. Tietopäivässä kerrotaan omaishoidon tukeen liittyvistä asioista, kuten sairaslomakäytänteistä ja vapaiden pitämisen vaihtoehtoista. Samalla kerrotaan myös muista kotiin saatavista palveluista. Omaishoitajille tullaan lähettämään kerran vuodessa kotiin postitse tiedote, johon on koottu keskeisimpiä ja tärkeimpiä asioita. Lisäksi tietoa omaishoidosta saa Kotitorilta, lähitoreilta sekä muilta ammattilaisilta. Tärkeä tiedon jakamisen paikka on myös omaishoitajien terveystarkastukset, jonne omaishoitajat kutsutaan ja joihin osallistuminen on vapaaehtoista.

Tampereella eri järjestöt ja kolmas sektori tekevät paljon hyvää työtä omaishoitajien verkostoitumiseksi ja tukemiseksi. Tampereen kaupunki osallistuu (2017–2018) Tampereen ammattikorkeakoulun Omaishoitajat digiaikaan -hankkeeseen. Hankkeen tavoitteena on digitaalisten palvelujen kehittäminen omaishoitajien ja hoidettavien tarpeisiin. Hankkeessa käytetään mm. kuvapuhelinta omaishoitajien yhteydenpito-kanavana esimerkiksi toisiinsa ja sosiaali- ja terveysalan ammattilaisiin.

Palveluita on myös muuten kehitetty digitalisaatiota hyödyntäen. Valtakunnallisessa Omaolo-hankkeessa on kehitetty erilaisia itsearviointiohjelmia. Omaishoitajaksi hakeutuva voi arvioida internetissä kriteerien täyttymistä omaishoitajaksi kyselyyn vastaamalla. Kyselyn lopuksi tekijä saa arvion omaishoidon tuen kriteereiden täyttymisestä sekä linkkejä eri tahoista, joista voi olla hyötyä. Omaishoidon tuen hakemuksen voi myös täyttää sähköisesti internetissä eikä hakemukseen tarvitse enää liittää lääkärinlausuntoa, koska tarvittavat tiedot voidaan hakemuksen saavuttua katsoa hoidettavan potilastiedoista.

Tampere on mukana Sote-valmistelussa omaishoidon tuen työryhmässä. Työryhmässä valmistellaan Pirkanmaalle yhteisiä omaishoidon tuen kriteereitä, palkkioita, vapaiden pitämisen muotoja sekä muita toimintakäytäntöjä. Tämän vuoksi Tampereella ei ole syytä lähteä tässä vaiheessa valmistelemaan omia, uusia kriteereitä vaan olla mukana valmistelemassa koko Pirkanmaalle yhteisiksi tulevia toimintaperiaatteita.

Esitetään että Tampere-Orivesi-yhteistoiminta-alueen omaishoidon tuen kriteereitä tai palkkioluokkia ei tässä kohti päivitetä, koska ollaan laatimassa koko Pirkanmaata koskevia omaishoidon tuen kriteereitä ja palkkioluokkia.

Valtuustoaloite omaishoidon tuen kriteerien päivittämisestä ja omaishoitajien tukimuotojen kehittämistä

Omaishoidon tuki ei ole subjektiivinen oikeus. Omaishoidon tuen myöntämisperusteet ja hoitopalkkioiden suuruus voivat vaihdella kunnasta toiseen. Suomessa on yli 350 000 omaishoitajaa. Omaishoitolakia muutettiin 1.7.2016. Lakimuutokset koskivat omaishoitajien lakisääteistä vapaata sekä omaishoitajille annettavaa valmennusta, koulutusta ja hyvinvointi- ja terveystarkastuksia. Omaishoitajien valmennus tulee kunnan lakisääteiseksi tehtäväksi vuoden 2018 alusta.

Hoitopalkkion taso määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden mukaan. Tuki jakautuu lasten ja nuorten 0-20 vuotiaiden tukeen sekä aikuisten, yli 21 vuotta täyttäneiden tukeen.

Tampereella ja Orivedellä hoitoisuusluokkia on neljä, jotka määrittävät kriteereiden perusteella: Hoitoisuusluokka 1 eli jatkuva hoidon tarve: tuki on 392 euroa. Hoitoisuusluokka 2 eli jatkuva ympärivuorokautisen hoidon tarve: 600 euroa. Tukea alennetaan, jos kotiin annetaan tai saa kodin ulkopuolista palvelua, Hoitoisuusluokka 3 eli jatkuva ympärivuorokautisen hoidon tarve: 900 euroa. Tukea alennetaan, jos kotiin annetaan tai saa kodin ulkopuolista palvelua. Hoitoisuusluokka 4 eli korotettu omaishoidon tuki: 1400 euroa. Hoito korvaa tehostetun ympärivuorokautisen palveluasumisen tai laitoshoidon tai mahdollistaa saattohoidon kotona. Hoito on fyysisesti ja/tai psyykkisesti erittäin raskasta ja hoidettava tarvitsee ympärivuorokautista hoitoa ja huolenpitoa. Omaishoidon tuesta maksettava hoitopalkkio on veronalaista tuloa, josta toimitetaan ennakonpidätys.

Omaishoitajien kanssa keskusteltaessa monet kaipaavat lisää ja säännöllistä informaatiota ja tietoa mm. omaishoitajien asemasta, palveluista, oikeuksista, lakimuutoksista sekä hoitopaikoista, joihin voi viedä hoidettavan loman ajaksi ym. Omaishoitajat toivovat, että hoidettavat pääsisivät samaan tuttuun ja turvalliseen hoitopaikkaan; jatkuva vaihtuminen huolestuttaa ja aiheuttaa stressiä. Se voi johtaa myös siihen, että omaishoitaja ei voi tai halua pitää lakisääteisiä vapaapäiviään. Tämä taas johtaa ajan kanssa omaishoitajan fyysisen ja henkisen terveyden heikentymiseen. Monet omaishoitajat toivovat seudullista omaishoitokeskusta, jossa voisi saada erilaisia palveluja saman katon alta sekä tavata toisia omaishoitajia virkistykseen ja vertaistuen parissa. Aila Dünder-Järvinen on jättänyt vuosien varrella useita valtuustoaloitteita koskien omaishoitajien toiminta- ja tukikeskusta, mutta vielä sitä ei ole saatu. Tuki omaishoitajille tulee yhteiskunnalle paljon halvemmaksi kuin hoidettavan sijoittaminen palveluasumiseen tai laitoshoitoon, puhumattakaan inhimillisestä näkökulmasta, kun omainen hoitaa läheistään.

Omaishoitajista puhuttaessa puhutaan usein virallisista omaishoitajista eli heistä, jotka saavat omaishoidon tukea. On kuitenkin paljon ei- virallisia omaishoitajia, jotka myös tarvitsevat tukea, apua ja informaatiota elämäntilanteessaan.

Helsinki on uudistamassa omaishoidon tukea. Helsingin sosiaali- ja terveystaloutta käsittelee kokouksessa 24.10.2017 ehdotusta omaishoidon tuen uusituiksi myöntämisperusteiksi. Helsingin kaupunginhallitus palautti kesällä aikaisemmin uudistetut Helsingin omaishoidon tuen myöntämisperusteet uudelleen valmisteltaviksi. Uusissa ehdotetuissa myöntämisperusteissa otetaan huomioon aikaisempaa selkeämmin omaishoidon henkinen kuormittavuus. Lisäksi esitetään, että omaishoitaja voi jatkossa

käydä tietyin ehdoin kokopäivätyössä. Hoidettava saa nyt olla poissa hoitajansa luota 8–9 tuntia kodin ulkopuolella, esimerkiksi vammainen aikuinen päivätoiminnassa tai lapsi/nuori koulussa/ varhaiskasvatuksessa, hoitopalkkion laskematta.

Esitetyt uudet omaishoidon tuen palkkiot olisivat ensi vuoden alusta Helsingissä: Kolme luokkaa hoitopalkkioille eli 427 euroa, 750 euroa ja 1 679 euroa kuukaudessa. Palkkiot nousevat ehdotuksessa samalle tasolle kuin naapurikaupunki Espoossa, myös vammaisten lasten perheiden tuet ovat nousemassa Espoon tasolle. Palkkio määräytyy hoidon vaativuuden ja kuormittavuuden mukaan. Hoitoluokkaan vaikuttaa nyt aiempaa vahvemmin myös omaishoidon psyykinen kuormittavuus ja hoidettavan valvonnan tarve. Esim. jos omaishoidon syy ei ole selkeä fyysinen vamma, vaan liittyy vaikkapa mielenterveyteen.

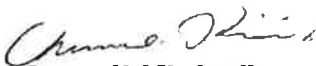
Nyt syksyllä ehdotettujen muutosten arvellaan nostavan ensi vuonna Helsingiltä omaishoidon tukeen kuluva summaa noin 1,5 miljoonalla eurolla. Helsinki lisäsi vapaapäivien vuoksi omaishoidon budjettiin 8,5 miljoonaa euroa. Omaishoidon tuen muutokset valmisteltiin kokonaan uudelleen yhteistyössä omaishoitajien ja järjestöjen kanssa. Helsingin kaupunki lupaa keväällä 2018 tavata järjestöjä uudelleen ja jatkaa vuoropuhelua, onko omaishoidon tuki mennyt oikeaan suuntaan. Tukea saavia omaishoitajia on Helsingissä lähes 4 000. Myös tiedottamiseen kiinnitetään huomiota: omaishoidon tuen nykyisille asiakkaille ja heidän läheisilleen kerrotaan uudistuksesta hyvissä ajoin. Omaishoidon tuen sosiaaliohjaajat arvioivat jokaisen asiakkaan tilanteen uusilla myöntämisperusteilla. Tämän jälkeen tehdään uudet päätökset ja sopimukset vuoden 2018 aikana. Uudet myöntämisperusteet astuisivat voimaan vuoden 2018 alussa. Asiakkaat saavat nykyistä tukea uuden päätöksen voimaantuloon asti.

Esitämme, että Tampereen kaupunki Helsingin kaupungin tavoin, päivittää omaishoidon tuen kriteerit, periaatteet ja hoitoisuusluokat ja että omaishoitajat saavat hoitopalkkion, jossa tuen kriteereihin vaikuttaa nyt aiempaa vahvemmin myös omaishoidon psyykinen kuormittavuus ja hoidettavan valvonnan tarve. Esitämme, että omaishoitajien tukimuotoja kehitetään ja tiedottamiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Omaishoitajien tulee pystyä pitämään vapaapäivänsä siten, että hoidettava pääsee samaan tuttuun ja turvalliseen hoitopaikkaan omaishoitajan vapaapäivien ajaksi.

Tampereella 23.10.2017



Aila Dünder- Järvinen
Kaupunginvaltuutettu (sd)



Anneli Kivistö
Kaupunginvaltuutettu (sd)

Valtuustoaloite sujuvuuden ja turvallisuuden lisäämiseksi ikäihmisten akuuttiin sairaanhoitoon - Sinikka Torkkola ym. (TRE: 7772/06.00.01/2017)

Ikäihmisten palvelulinjan päällikkö Ella Suojalehto:

Kaupunginvaltuutettu Sinikka Torkkola on tehnyt valtuustoaloitteen ikäihmisten sairaanhoidon sujuvuuden ja turvallisuuden lisäämiseksi. Valtuustoaloitteessa esitetään perustettavaksi sekä kotiensiavunyksikkö yhdessä pelastuslaitoksen kanssa että nopean kotiuttamisen yksikkö varmistamaan iäkkäiden turvallinen kotiuttaminen Acutasta. Lisäksi valtuustoaloitteessa esitetään kiirevastaanottoaikojen lisäämistä.

Ikäihmisten palvelulinjalla toimii sekä kotiutustiimi että kotikuntoutustiimi. Työnjako näiden kahden tiimin välillä perustuu siihen, onko kotiutettava (yleensä iäkäs tamperelainen) säännöllisen kotihoidon asiakas vai ei. Mikäli kotiutettava potilas on entuudestaan kotihoidon asiakas tai on todennäköistä, että hän tulee säännöllisen kotihoidon piiriin sairaalajakson jälkeen, hänen kotiutumiseensa osallistuu kotikuntoutus yhdessä häntä hoitavan kotihoidon tiimin kanssa. Yhteistyötä sairaalan ja Acutan sekä kotihoidon lääkärin kanssa tullaan vahvistamaan 1.9.2018 alkavan uuden kotihoidon lääkärisopimuksen myötä. Mikäli kotiutettava potilas ei ole säännöllisen kotihoidon piirissä eikä hänen ennusteta tarvitsevan kotihoidon palveluja kotiuttamisvaiheen jälkeen, potilaan kotiuttamiseen osallistuu kotiutustiimi.

Kotiutustiimin ja usean eri sairaalaosaston välinen yhteistyö on kehittynyt hyvin sujuvaksi. Acutassa toimii kotiuttamiskoordinaattoreita, jotka ovat keskeisiä kotiuttamistiimin yhteistyökumppaneita. Myös tämä yhteistyö on jo tiivistä, mutta edellyttää vielä jatkotoimenpiteitä muun muassa virka-ajan ulkopuolisen toiminnan järjestämiseksi. Kampusjohtoryhmä koordinoi tätä jatkokehittämistä. Kampusjohtoryhmä on perustettu turvaamaan hoitoketjujen katkeamattomuus PSHP:n ja Tampereen kaupungin sairaalatoimintojen välillä Hatanpään sairaalatoimintojen siirryttyä sairaanhoitopiiriin vuoden 2018 alusta lähtien. Johtoryhmän puheenjohtajana toimii kaupungin hallintoylilääkäri.

Sairaanhoitopiiri tuottaa Tampereen kaupungille mobiilihoitajapalveluja. Mobiilihoitaja pystyy tekemään vierilaitteistolla tutkimuksia, joita perinteinen kotihoito ei tee. Mobiilihoitaja konsultoi tarvittaessa lääkäreitä ja järjestää asiakkaan palveluntarpeen mukaisen jatkohoitopaikan. Mobiilihoitajapalvelun turvin pyritään välttämään iäkkään asiakkaan tarpeetonta Acuta-käyntiä tai järjestämään tarvittava sairaalapaikka suoraan ilman käyntiä Acutassa. Mobiilihoitajan ja pelastuslaitoksen yhteistyötä ja sen mahdollista kehittämistä koordinoi kampusjohtoryhmä.

Kiirevastaanottoaikoja on järjestetty arkisin virka-aikaan terveysasemille sekä lisäksi iltaisin ja viikonloppuisin Hatanpään terveysasemalle keskitetyllä vastaanotolla. Yhtenä talouden tasapainottamistoimenpiteenä suunnitellaan kiirevastaanoton perustamista Acutan yhteyteen hoitamaan Acutan aulapotilaita kaupungin omana toimintaa, mikä vähentäisi PSHP:n laskutusta.

Aloitteen esittämiä palveluja jokseenkin vastaavat toiminnot sisältyvät olemassa olevaan palvelujärjestelmään ja siten siltä osin ne ovat toteuttavissa kehyksen puitteissa. Aloite ei anna aihetta muihin kuin lausunnossa esitettyihin toimenpiteisiin.

Valtuustoaloite**Tampereen kaupunginvaltuuston kokous 23.10.2017****Lisää sujuvuutta ja turvallisuutta ikäihmisten akuuttiin sairaanhoitoon**

Sosiaali- ja terveystieteiden ja palveluiden siirtyminen maakunnan järjestämisvastuulle ei saa halvauttaa Tampereen kaupungin sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämistä. Kaupunkilaisten ei pidä joutua odottamaan vuosia, jotta havaittuihin ongelmiin puututaan vaan havaittuihin ongelmiin on puututtava välittömästi. Yksi tällainen ongelma on vanhusten akuutti sairaanhoidon palveluluppuutteet, jotka ilmenevät turvattomuutena ja uusintakäynteinä.

Vuonna 2106 Acutassa kävi 62 326 päivystyspotilasta. Heistä yli 75-vuotiaita oli 16 210 eli lähes 25 prosenttia. Tämän vuoden syyskuun loppuun mennessä tamperelaisia päivystyspotilaita oli Acutassa käynyt 41 393 ja heistä yli 75-vuotiaita oli 25,5 prosenttia. Itäsuomalaisen Siun Soten kokemusten mukaan iäkkäiden ihmisten äkillisissä sairastumisissa on sellaisiakin, joita voidaan hoitaa kotona. Kotiensiavussa yhden ensihoitajan yksikkö antaa ensiavun ikäihmisen kotona eikä potilaan tarvitse lähteä ensiapuun. Sairaalahoidon tarvetta arvioidessaan ensihoitaja on yhteydessä sairaalan ensiavun lääkäriin sekä ottaa tarvittaessa verinäytteet ja sydänfilmin.

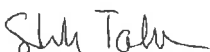
Kotiuttamistiimi huolehtii vanhusten suunnitellusta kotiuttamisesta sairaalasta. Acutasta kotiuttaminen ei tavallisesti ole suunniteltua. Acutalla ei myöskään ole keinoja helpottaa kotiutumista ja käytännössä vanhus voi kotiutua kotiin ilman, että kukaan on varmistamassa hänen selviytymistään. Yksin asuvan, Acutasta kotiin palaavan vanhuksen ainoa turva saattaa olla taksinkuljettaja, joka parhaassa tapauksessa saattaa vanhuksen kotiovelle asti. Turvaton kotiutuminen aiheuttaa uusintakäynteinä, jotka mahdollisesti olisivat olleet estettävissä, mikäli vanhus olisi saanut tukea kotiutumisessaan.

Pirkanmaan sairaanhoitopiirin hallitukselle annetussa selvityksessä Acutan toiminnasta on käynyt ilmi, että Tampereen kaupungin terveysasemilla on erittäin vähän lääkärin vastaanottoaikoja kiireellistä hoitoa tarvitseville. Laskennallisesti aikoja tarvittaisiin 150-200 kappaletta. Alkusyksystä näitä niin sanottuja kiireaikoja oli arkisin 18.

Ikäihmisten sairaanhoidon sujuvuuden ja turvallisuuden lisäämiseksi esitänkin, että

- 1) Tampereen kotihoito perustaa yhdessä pelastuslaitoksen kanssa kotiensiavuyksikkö.
- 2) Tampereen kotisairaanhoitoon perustetaan nopean kotiuttamisen yksikkö varmistamaan iäkkäiden kaupunkilaisten turvallinen kotiuttaminen Acutasta. Lisäksi ehdotan Acutan kanssa sovittavan käytännöstä, ettei iäkkäitä, yksin asuvia ihmisiä kotiuteta iltakymmenen ja aamukahdeksan välillä.
- 3) Tampereen kaupunki lisää terveysasemilleen vastaanottoaikoja kiireellistä hoitoa tarvitseville asiakkaille.

Tampereella 23.10.2017



Sinikka Torkkola



MIKKO AALTONEN



NOORA TAPIO



KALLE HYÖTYÄYSEN



MILICA HANHELA



ULLA-LEENA ALPI



MINNA MINKKINEN

Valtuustoaloite lastensuojelutyön resurssien ja palkkauksen parantamiseksi - Ulla-Leena Alppi ym. (TRE: 9313/01.00.01/2017)

Palvelulinjan päällikkö Maria Päivänen:

Ulla-Leena Alppi ym. ovat huolissaan lastensuojelun asiakasmääristä ja esittävät lisää resursseja ja palkkauksen parantamista lastensuojelutyöhön. Sosiaali- ja terveysministeriön asettaman selvityshenkilön Aulikki Kananojan maaliskuussa 2018 julkaistussa väliraportissa arvioidaan, että 40 prosentilla palvelujen järjestäjistä sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärät ylittävät valtakunnallisen keskimäärän (30 asiakasta). Tampereella vuonna 2017 lastensuojelun avohuollon sosiaalityöntekijällä oli asiakkaana keskimäärin 40 lasta ja enimmillään 60 lasta. Jotta keskimääräinen asiakasmäärä laskisi 40 asiakkaasta 30 asiakkaaseen, lastensuojelun avohuoltoon tulisi lisätä vähintään 10 kymmenen uutta sosiaalityöntekijää ja sijais- ja jälkihuoltoon viisi uutta sosiaalityöntekijää. Yhteensä tämä tarkoittaisi 900 000 euron vuosittaista lisäkustannusta. Sosiaalityöntekijäkohtaista asiakasmäärää tarkasteltaessa on kuitenkin syytä ottaa huomioon, että tehtävänkuvat vaihtelevat kuntien välillä. Tampereella lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden tehtävänkuvat on rajatumpi kuin vaikkapa pienissä kunnissa työskentelevien, koska Tampereella osa tehtävistä on eriytetty muille yksiköille. Tampereella sosiaalihuoltolain mukaiset palvelutarpeen arvioinnit, jotka sisältävät tarvittaessa myös lastensuojelutarpeen selvityksen, tehdään perhepalveluiden lapsiperheiden sosiaalityön alueasemilla. Lisäksi akuutteja tilanteita varten on lastensuojelun päivystäjien tiimi virka-aikana ja sosiaalipäivystys toimii virka-ajan ulkopuolella. Sijaishuoltopaikan hakemisen hoitaa puolestaan asiakasohjaus Luotsi. Sijais- ja jälkihuollon asiakkaita hoitavat sijais- ja jälkihuollon sosiaaliaseman sosiaalityöntekijät ja ohjaajat. Lastensuojelun ja perhepalvelujen sosiaalityöntekijöiden lisäksi lastensuojelutyötä tekevät ammattikoulutetut perhetyöntekijät ja ohjaajat.

Valtuustokauden 2017–2021 strategiseksi tavoitteeksi on asetettu palvelujen painopisteen siirtäminen ennaltaehkäiseviin palveluihin. Vuositavoite on, että lastensuojelun asiakkaiden osuus väestöstä (0-17 v) on enintään 5,9 prosenttia. Lastensuojelun asiakasmäärä on viime vuosina pysynyt melko stabiilina, kun taas sosiaalihuoltolain mukaisessa perhepalvelussa asiakasmäärä on tasaisesti kasvanut. Tämä kehitys on vuonna 2015 uudistetun sosiaalihuoltolain tavoitteiden mukainen. Rakenneuudista halutaan edelleen vauhdittaa, joten sosiaalihuoltolain mukaisiin palveluihin on talousarvion kehyksessä 2019 lisätty kolme uutta sosiaalityöntekijää. Myös ostopalveluihin varattuja määrärahoja siirretään aiempaa enemmän perhepalvelujen käyttöön. Tavoitteena on, että asiakkaat saavat avun jo varhaisessa vaiheessa, eikä tarvetta lastensuojelun asiakkuudelle ylipäätään synny. Tämä kehitys näkyy pitkällä aikavälillä lastensuojelun asiakkaiden määrän vähenemisenä.

Lastensuojelun avohuollon organisaatiota uudistettiin vuonna 2017 työprosessien sujuvoittamiseksi ottamalla käyttöön uusi lastensuojelun sosiaalityön ja tehostetun perhetyön tiimimalli. Uudet tiimit aloittivat loppuvuonna 2017. Johtamisjärjestelmää vahvistettiin ja perustyön tueksi lisättiin johtavien sosiaalityöntekijöiden määrää kolmesta seitsemään, joista yhden vastuulla on virka-aikaisen lastensuojelupäivystys. Sosiaalipalvelujen henkilöstölle tehtiin keväällä fokusryhmähaastattelut, joissa kartoitettiin muun muassa tehtyjen organisaatiouudistusten onnistumista. Uudistuksiin oltiin pääosin tyytyväisiä.

Vuoden 2019 kehyksessä ei ole varattu määrärahoja lastensuojelun resurssien lisäykseen tai palkkauksen parantamiseen. Parhaillaan on kuitenkin valmistelussa ja kustannuslaskelmia tehdään pysyvyyteen liittyvästä kertapalkkiomallista. Talousarviokehyksessä ei ole varattu tällaiseen määrärahoja, joten mahdollinen kertapalkkiomallin käyttöönotto edellyttää säästöjen aikaansaamista lasten, nuorten ja perheiden palveluissa.

Valtuustoaloite lastensuojelutyön resurssien ja palkkauksen parantamiseksi

Vuonna 2015 voimaan tullut Sosiaalihuoltolaki ei ole vähentänyt odotetusti lastensuojelun tarvetta. Lailta toivottiin paljon, koska sen myötä sosiaalipalveluiden painopiste siirtyi korjaavista erityispalveluista ennaltaehkäiseviin yleisiin palveluihin. Sosiaalihuoltolain mukaisia palveluita ovat muun muassa kotipalvelu ja perhetyö, sekä tukiperhe- ja tukihenkilötoiminta. Neuvolapalvelut ja varhaiskasvatus ovat keskeisimmät yleiset ongelmia ehkäisevät palvelut. Myös peruskoulun rooli on merkittävä lasten hyvinvoinnin kannalta.

Tampereella valtuusto päätti pitää kiinni lasten subjektiivisesta varhaiskasvatusoikeudesta, mutta niin varhaiskasvatuksessa kuin kouluissa on monin paikoin liian suuria lapsiryhmiä, jolloin erityistä tukea tarvitsevia lapsia ei aina ajoissa pystyttyä auttamaan.

Työttömyys on edelleen suurta ja etenkin pitkäaikaistyöttömyys vaikuttaa lasten vanhempien jaksamiseen. Toimeentulovaikeudet ja köyhyys on usein ylisukupolvista, niin myös vaikeudet lasten vanhemmuudessa. Vuoden alussa voimaantuleva Alkoholilain uudistus tulee asiantuntijoiden mukaan lisäämään päihdeongelmia ja tarvetta lastensuojelulle.

Apua ja tukea tarvitsevien lasten määrä ei ole nytkään vähentynyt, vaikka varsinaisten lastensuojeluasiakkuuksien määrä on vähentynyt Sosiaalihuoltolain tuoman uudenlaisen kirjauskäytännön myötä. Lastensuojelun asiakkuus alkaa vasta silloin kun palvelutarpeen arvioinnin kautta todetaan tarve lastensuojelutoimille. Aikaisemmin asiakkuus alkoi heti palvelutarpeen arvioinnin alkaessa.

Lastensuojelun asiakkaiden kokonaismäärä Tampereella oli vuonna 2016 yhteensä 2197 lasta ja nuorta, joista avohuollon asiakkaina oli 1640 lasta ja nuorta, sijoitettuna 579, ja jälkihuollossa olleita nuoria 255. Alle 17-vuotiaiden lasten osuus prosentteina saman ikäisistä oli vuonna 2016 5,6%, ja hiukan korkeampi kun mukaan lasketaan jälkihuollossa olevat nuoret. Kiireellisten sijoitusten määrä kasvoi viime vuonna lähes 30 % edellisvuodesta. Palvelutarpeen arvioita tehtiin viime vuonna 1772, ja niistä lastensuojelun tarve todettiin 731 lapsen tai nuoren kohdalla.

Lastensuojelua tarvitsevat lapset ovat yhteiskuntamme haavoittuvimpia. Heillä ei useinkaan ole puolestapuhujia. Yhteiskunnalla onkin poikkeuksellisen suuri vastuu siitä miten noiden lasten hätää kuullaan ja autetaan. Erityisesti huostaanottotilanteissa myös lasten vanhemmille tulee tarjota kriisiapua. Tällä avulla voidaan turvata se, että myös vanhemmat pystyvät omassa hädässään arvioimaan lapsen etua.

Lasten ja perheiden kohtaamisessa avainkysymys on se, että lastensuojelun työntekijöillä on siihen riittävästi aikaa. Luottamuksellisen suhteen rakentaminen on perusasia prosessissa, jossa lasta pyritään auttamaan. Kaltoin kohtelua tai alihuolettimista kokeneet lapset pystyvät harvoin luottamaan aikuisiin; heillä ei ole ollut siihen mitään syytä. Uusi luottamus ei voi syntyä ja rakentua olosuhteissa, joissa työntekijä tapaa lasta harvoin ja lyhyesti. Haastetta lisää se, että työntekijä saattaa vaihtua usein, että sijoitetut lapset voivat asua pitkienkin matkojen takana, ja että asiakkaina on monista eri kulttuureista tulevia lapsiperheitä, joiden kanssa ei aina ole yhteistä kieltä.

Kuusikkokuntien viimeisin raportti kertoo asiakasmäärän yhtä vastuusosiaalityöntekijää kohti olevan Tampereella noin 55, kun kohtuulliseksi määräksi on erilaisissa laatusuosituksissa arvioitu 30 asiakasta. Jo luvut kertovat omaa kieltään siitä, että työtä on liian paljon. Yli tuhat sosiaalityöntekijää, mukana myös tamperelaisia, esittikin hiljakkoin oman hätähuutonsa lastensuojelun riittävästä resurssoinnista. Heidän mielestään lastensuojelu on kriisissä useissa Suomen kaupungeissa. Ammattiliitto Talentian kuluvana vuonna tekemässä selvityksessä 72 %

vastanneista sosiaalityöntekijöistä piti juuri asiakasmäärien kohtuullisuutta tärkeänä kun heiltä kysyttiin työolosuhteiden vaikutusta työnhakuun. Päteviä työntekijöitä onkin ollut entistä vaikeampaa saada.

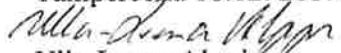
Yli tuhannen sosiaalityöntekijän Lapsen oikeuksien päivänä 20.11.2017 esittämän vetoomuksen pohjalta on kansanedustaja Li Anderssonin toimesta jätetty eduskunnassa lakialoite, jossa lastensuojelun henkilömitoitukseksi ehdotetaan kolmeakymmentä asiakasta yhtä lasten asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää kohti. Lakiesitystä tuskin käsitellään kiireellisesti, joten kunnissa olisi syytä tehdä omia ratkaisuja kohtuullisen henkilömitoituksen aikaansaamiseksi. Ei varmasti ole mahdollista siirtyä kerralla yli viidestäkymmenestä asiakkaasta kolmeenkymmeneen, mutta sitä kohti siirtyminen tulisi aloittaa viipymättä. Jokainen hyvin hoidettu lastensuojeluasiakkuus on mahdollisuus siihen, että tarve lastensuojelulle poistuu, asiakkuus päättyy ja välttyään raskaammilta taloudellisilta satsauksilta.

Tampereellakin päteviä sosiaalityöntekijöitä ja muita lastensuojelun työntekijöitä on siirtynyt muihin tehtäviin, koska heidän työmoraalinsa ei ole kestänyt sitä, että he eivät voi hoitaa työtään niin hyvin kuin osaisivat ja haluaisivat. Erittäin suurta ammattitaitoa ja vastuullisuutta vaativa, hyvin kuormittava sosiaalityö on myös huonosti palkattua. Tampereella palkat ovat pienemmät kuin monissa suurissa ja keskisuurissa kaupungeissa. Valtuutetut saivatkin lastensuojelun avohuollon palvelupäällikön, sekä kuuden johtavan sosiaalityöntekijän allekirjoittaman 17.11.2017 päivätyn vetoomuksen, jossa esitetään sosiaalityöntekijöiden palkkoja nostettavaksi nykyisestä 2962:sta eurosta 3500:aan euroon ja esimiesten palkkojen korotusta samassa suhteessa.

Lapsen oikeudet ovat aikuisten velvollisuuksia. Lapset eivät itse ole vastuussa siitä, että heidän arkensa sisältää turvattomuutta ja hätää, että heiltä on riistetty mahdollisuus huolettomaan lapsuuteen. Sosiaalisten ongelmien ehkäisy ja jo syntyneiden ongelmien korjaaminen on myös taloudellisesti järkevää. Säästäminen niissä tulee kalliiksi. Vastuulliset päätöksentekijät näkevät pidemmälle kuin seuraavan vuoden budjettiin. Hyvinvointi-investoinnit lapsiin ovat satsaus tulevaisuuteen. Lastensuojelun työntekijöiden hätähuudot on otettava vakavasti.

Esitämme, että lastensuojelutyön resursseja ja palkkausta parannetaan viipymättä.

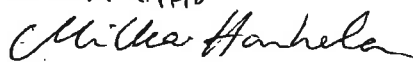
Tampereella 18.12.2017


Ulla-Leena Alppi

M. Leena Dahltonen

Minna Minkkinen


NOORA TAPIO


MILKA HANHELA


SINIKKA TOIKKOLA


KIRSI KATVONEN


Pekka Salmi


Jukka Rauhala


Sampo Sininen


Ulla Kampman


RIITTA LYYTIKÄINEN

Valtuustoaloite mielenterveysambulanssin perustamiseksi Tampereella - Inna Rokosa ym. (TRE:734/06.00.01/2018) - TA

Psykososiaalisen tuen palvelulinjan päällikkö Maritta Närhi:

Inna Rokosa ym. toteaa valtuustoaloitteessaan (22.1.2018), että mitä nopeammin niin fyysisesti kuin psyykkisestikin sairastunut ihminen saa tarvitsemaansa apua ja tukea, sitä vähemmän ongelmat ehtivät vakavoitua, jolloin myös niiden hoitaminen on vähemmän kivuliasta. Tämän lisäksi esimerkiksi itsemurhavaarassa oleva ihminen tarvitsee apua välittömästi. Mielenterveysambulanssi vastaisi tähän tarpeeseen.

Tukholmassa on vakiinnutettu kaksivuotisen hankkeen myötä psykiatrinen ambulanssi tulosten ollessa erittäin positiivisia. Psykiatrisen ambulanssin vastuulla on Tukholman läänin 2,3 miljoonaa asukasta. Sen toiminta maksaa hieman yli 600 000 euroa vuodessa.

Inna Rokosa valtuustoaloitteessaan esittääkin, että Tampereen kaupunki perustaa yhdessä sairaanhoitopiirin kanssa mielenterveysambulanssin kolmen vuoden pilottijakson ajaksi. Edelleen hän esittää, että mikäli pilottijakson aikana saadut tulokset ovat positiivisia, mielenterveysambulanssin toiminta vakiinnutetaan.

Pirkanmaan sairaanhoitopiirin Ensihoitokeskuksen Akuuttilääketieteen sekä Anestesiologian ja tehohoidon erikoislääkärin Sanna Hopun selvityksen mukaan Pirkanmaalla ei ole tunnistettu tällaisen mielenterveysambulanssin tarvetta, mutta toisaalta juuri tällaista näkökulmaa ei varmasti ole koskaan selvittelyssä ollutkaan.

Hätäkeskus on v. 2017 aikana välittänyt ensihoitopalvelulle Pirkanmaalla 3192 mielenterveysongelma -luokiteltua tehtävää (n. 10 päivässä), joista 85 % D-kiireellisyydellä (päivystysluonteinen kiireetön ensihoitotehtävä tai aikatilaustehtävä.) Puolet tehtävistä on Tampereella.

Sanna Hopun mukaan Ensihoitopalvelu pystyy hyvin hoitamaan nämä tehtävät, eikä koeta, että näiden tehtävien hoitoon tarvittaisiin erityisesti sitä varten varusteltua ambulanssia. Tukholmassa väestöpohja on n. 2,3 milj. eli lähes kymmenkertainen määrä Pirkanmaan verrattuna, joten siksi vertailukohta ei ole ihan vastaava.

Tampereen kaupungin toimesta tehdään kotiin annettavaa mielenterveys- ja päihdetyötä (Konsti) sekä liikkuvan psykiatrisen työryhmän avulla.

Koska tällaiselle erilliselle mielenterveysambulanssille ei ole Pirkanmaan sairaanhoitopiirin mielestä tarvetta, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri ei ole valmis selvittämään osallistumistaan kustannuksiin. Myöskään Tampereen kaupunki ei näe tarvetta mielenterveysambulanssin hankkimiseen.

Asiaa voidaan selvittää edelleen, mutta ambulanssin sijaan toimintamuotona voisi olla esim. psykososiaalinen – yhteinen liikkuva yksikkö, joka tekisi kotikäyntejä ja mielenterveysarvioita. Mielenterveyspotilas ei myöskään tarvitse kuljetusta makuulla eikä

elintoimintojen monitorointia, mitä ambulanssi tarjoaa. Tällöin iso osa näistä ensihoitopalvelun nyt suorittamista tehtävistä voisi myös hoitaa tällainen psykiatrinen osaamista omaava mobiiliyksikkö.

Vuoden 2019 talousarviossa ei ole varauduttu mielenterveysambulanssin perustamiseen.

Valtuustoaloite mielenterveysambulanssin perustamisesta Tampereelle

Tiedetään, että mitä nopeammin niin fyysisesti kuin psyykkisestikin sairastunut ihminen saa tarvitsemaansa apua ja tukea, sitä vähemmän ongelmat ehtivät vakavoitua, jolloin myös niiden hoitaminen on vähemmän kivuliasta. Tämän lisäksi esimerkiksi itsemurhavaarassa oleva ihminen tarvitsee apua välittömästi. Mielenterveysambulanssi vastaisi tähän tarpeeseen.

Tampereen alueella toimiva mielenterveysambulanssi tarjoaisi apua akuuttiin mielenterveysongelmaan. Ambulanssin voisi hälyttää paikalle sairastunut itse, hänen omaisensa, ammattilainen tai kuka tahansa sivullinen. Ambulanssi näyttäisi ulospäin tavalliselta ambulanssilta, jotta psyykkisesti sairastuneen leimautumista voitaisiin vähentää.

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirissä on kolmivuotisen pilotin jälkeen vakiinnutettu Lasten mielenterveysambulanssin toiminta pysyvästi. Tarkoituksena on, että osastohoitojaksot vähenisivät ja lapsi saisi avun siellä, missä hän asuu ja elää.

Tukholmassa taas on vakiinnutettu kaksivuotisen hankkeen myötä psykiatrinen ambulanssi tulosten ollessa erittäin positiivisia. Tukholman psykiatrisen ambulanssin tavoitteena on ehkäistä itsemurhia ja päästä tekemään psyykinen arvio suoraan paikan päälle. Ambulanssin henkilökuntaan kuuluu kaksi psykiatrista erikoissairaanhoitajaa ja ensihoitaja. Joskus apuna tarvitaan myös poliisia.

Psykiatrisen ambulanssin vastuulla on Tukholman läänin 2,3 miljoonaa asukasta. Sen toiminta maksaa hieman yli 600 000 euroa vuodessa. Tukholman malli luonnollisesti vähentää tavallisissa ambulansseissa ja psykiatrisilla poliklinikoilla tapahtuvaa työtä. Tukholmassa poliklinikkakäynti maksaa usein enemmän kuin psykiatrisen ambulanssin tarjoama apu.

Tukholmassa noin kolmannes itsemurhavaarassa olleista ihmisistä voidaan jättää psykiatrisen ambulanssikäynnin jälkeen kotiin. Yksikään heistä ei ole tehnyt itsemurhaa kuukauden sisällä käynnistä. Suomessa tehtiin yhteensä 731 itsemurhaa vuonna 2015. Ruotsissa tehdyn tutkimuksen mukaan yhden itsemurhan hinta on lähes kaksi miljoonaa euroa. Kaikista tärkein tavoite on kuitenkin inhimillisen kärsimyksen ja tuskan vähentäminen sekä yhä useamman elämän pelastaminen.

Esitänkin, että Tampereen kaupunki perustaa yhdessä sairaanhoitopiirin kanssa mielenterveysambulanssin kolmen vuoden pilottijakson ajaksi. Edelleen esitän, että mikäli pilottijakson aikana saadut tulokset ovat positiivisia, mielenterveysambulanssin toiminta vakiinnutetaan.

Tampereella 22.1.2018

Inna Rokosa

Kaupunginvaltuutettu (sd)

Jukka Suomalainen
JUKKA SUOMALAINEN

Jukka Suomalainen
JUKKA SUOMALAINEN

Väinö Friman
VÄINÖ FRIMAN

Imma Rokosa

Heikki Borge

Oleg Kogut

Liisa Kogut

Mr. Lgm

ASSI KALEVA

STH

Malin

Ari Viikari

Pekka Salminen

Saku

Pirkko Oksanen

Jukka Suomalainen

Charmo Suomalainen

Joona Suomalainen

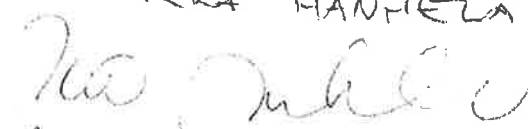
Jukka Suomalainen


Ossi Työläinen


Natalia Rönkä


Jukka Mustakallio


MIKKO HANNEKA


NINA JÄRVINEN


ROOPE TAPIO

Valtuustoaloite lastensuojelun asiakasmitoituksen rajoittamiseksi 30 lapseen työntekijää kohden - Tiina Elovaara ym. TRE: 3898/05.00.01/2018

Palvelulinjan päällikkö Maria Päivänen:

Tiina Elovaara ym. ehdottavat valtuustoaloitteessaan lastensuojelun asiakasmitoituksen rajoittamista 30 lapseen työntekijää kohden. Valtuustoaloitteessa viitataan Sosiaali- ja terveysministeriön asettaman selvityshenkilön Aulikki Kananojan maaliskuussa 2018 julkaistun väliraportin arvioon, että 40 prosentilla palvelujen järjestäjistä sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärät ylittävät valtakunnallisen keskimäärän (30 asiakasta). Vuonna 2017 Tampereella lastensuojelun avohuollon sosiaalityöntekijällä oli asiakkaana keskimäärin 40 lasta ja enimmillään 60 lasta. Jotta keskimääräinen asiakasmäärä laskisi 40 asiakkaasta 30 asiakkaaseen, lastensuojelun avohuoltoon tulisi lisätä vähintään 10 kymmenen uutta sosiaalityöntekijää ja sijais- ja jälkihuoltoon viisi uutta sosiaalityöntekijää. Yhteensä tämä tarkoittaisi 900 000 euron vuosittaista lisäkustannusta. Sosiaalityöntekijäkohtaista asiakasmäärää tarkasteltaessa on kuitenkin syytä ottaa huomioon, että tehtävänkuvat vaihtelevat kuntien välillä. Tampereella lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden tehtävänkuvat on rajatumpi kuin vaikkapa pienissä kunnissa työskentelevien, koska Tampereella osa tehtävistä on eriytetty muille yksiköille. Tampereella sosiaalihuoltolain mukaiset palvelutarpeen arvioinnit, jotka sisältävät tarvittaessa myös lastensuojelutarpeen selvityksen, tehdään perhepalveluiden lapsiperheiden sosiaalityön alueasemilla. Lisäksi akuutteja tilanteita varten on oma lastensuojelun päivystäjien tiimi virka-aikana ja sosiaalipäivystys toimii virka-ajan ulkopuolella. Sijaishuoltopaikan hakemisen hoitaa puolestaan asiakasohjaus Luotsi. Sijais- ja jälkihuollon asiakkaita hoitaa oman sijais- ja jälkihuollon sosiaaliaseman sosiaalityöntekijät ja ohjaajat. Lastensuojelun ja perhepalvelujen sosiaalityöntekijöiden lisäksi lastensuojelutyötä tekevät ammattikoulutetut perhetyöntekijät ja ohjaajat.

Valtuustokauden 2017–2021 strategiseksi tavoitteeksi on asetettu palvelujen painopisteen siirtäminen ennaltaehkäiseviin palveluihin. Vuositavoite on, että lastensuojelun asiakkaiden osuus väestöstä (0-17 v) on enintään 5,9 prosenttia. Lastensuojelun asiakasmäärä on viime vuosina pysynyt melko stabiilina, kun taas sosiaalihuoltolain mukaisessa perhepalvelussa asiakasmäärä on tasaisesti kasvanut. Tämä kehitys on vuonna 2015 uudistetun sosiaalihuoltolain tavoitteiden mukainen. Rakenneuudista halutaan edelleen vauhdittaa, joten sosiaalihuoltolain mukaisiin palveluihin on talousarvion kehyksessä 2019 lisätty kolme uutta sosiaalityöntekijää. Myös ostopalveluihin varattuja määrärahoja siirretään aiempaa enemmän perhepalvelujen käyttöön. Tavoitteena on, että asiakkaat saavat avun jo varhaisessa vaiheessa, eikä tarvetta lastensuojelun asiakkuudelle ylipäättään synny. Tämä kehitys näkyy pitkällä aikavälillä lastensuojelun asiakkaiden määrän vähenemisenä.

Lastensuojelun organisaatiota uudistettiin vuonna 2017 työprosessien sujuvoittamiseksi ottamalla käyttöön uusi lastensuojelun sosiaalityön ja tehostetun perhetyön tiimimalli. Uudet tiimit aloittivat loppuvuonna 2017. Johtamisjärjestelmää vahvistettiin ja perustyön tueksi lisättiin johtavien sosiaalityöntekijöiden määrää kolmesta seitsemään. Sosiaalipalvelujen henkilöstölle tehtiin keväällä fokusryhmähaastattelut, joissa kartoitettiin muun muassa tehtyjen organisaatiouudistusten onnistumista. Uudistuksiin oltiin pääosin tyytyväisiä. Asiakasmäärät tulee lastensuojelussa saada kohtuulliselle tasolle ja kehittämistyötä tehdään sen edistämiseksi. Asiakasmäärän tiukka rajaaminen voisi kuitenkin tässä vaiheessa johtaa resurssien epätarkoituksenmukaiseen kohdentamiseen ja meneillään olevien rakenneuudistusta tukevien toimenpiteiden pysähtymiseen.

Vuoden 2019 talousarviossa ei ole varauduttu lastensuojelun asiakasmitoituksen rajoittamiseen 30 lapseen työntekijää kohti.

Valtuustoaloite lastensuojelun asiakasmitoituksen rajoittamiseen 30 lapseen työntekijää kohden

Lastensuojelun sosiaalityön resurssien riittämättömyys on uhka lastensuojelutyön laadukkaalle ja lainmukaiselle toteutumiselle. Lapsen oikeuksien päivänä 2017 julkaistussa vetoomuksessa yli 3000 lastensuojelun ammattilaista ja sosiaalityön opiskelijaa esittivät huolensa lastensuojelun tilanteesta. Vetoomuksella vaadittiin niin toimia kuntatasolla, kuin lakimuutoksia sosiaalityöntekijöiden työkuorman pienentämiseksi ja lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Sosiaali- ja terveysministeriön asettaman selvityshenkilön Aulikki Kanaojan maaliskuussa 2018 julkaistussa väliraportissa arvioidaan, että 40 % palveluiden järjestäjistä sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärät ylittävät valtakunnallisen keskimäärän (30 asiakasta). Lastensuojelun kuormituksen vähentäminen on äärimmäisen tärkeää myös Tampereella, jossa lastensuojelussa työntekijöillä on jo ollut pitkään suosituksia suurempi määrä. Vuonna 2017 yhdellä sosiaalityöntekijällä oli keskimäärin 40 lasta, mutta kuitenkin enimmillään 60.

Kaiken kaikkiaan lastensuojelun asiakkaina Tampereella oli vuoden 2017 aikana yhteensä 2559 lasta ja nuorta. Heistä lastensuojelun avohuollon asiakkaina oli 1921 ja kodinulkopuolelle sijoitettuna 638 (THL, Lastensuojelu 2017 ennakkotilasto). Lastensuojelutyössä tulee olla riittävästi aikaa asiakkaiden kohtaamiseen ja asioiden selvittelymiseen. Tampereen alueen Sosiaaliasiamiehen selvityksen mukaan vuonna 2017 Tampereella lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on käytettävissä henkilökohtaista tapaamisaikaa 2h/kuukaudessa yhtä lasta kohti.

Sosiaali- ja terveysministeriön Lastensuojelun laatusuosituksen mukaan lastensuojelun henkilöstöresurssien tulee mahdollistaa vuorovaikutustyö ja osallisuuden toteutumien. Lapsiasianvaltuutettu on jo vuonna 2013 esittänyt, antamassaan lausunnossa Toimiva lastensuojelu –selvitysryhmän loppuraportista, lastensuojelun sosiaalityön asiakasmäärien rajaamista 20-30 asiakkaaseen.

Tampereen kaupunki on sosiaali- ja terveyslautakunnan palvelu- ja vuosisuunnitelmassaan vuodelle 2018 kirjannut tavoittelevansa lastensuojelun toimitapojen uudistamista systemisen lastensuojelun mallin mukaisesti. Mallin käyttöönottoaminen tulee edellyttämään rajattua asiakasmäärää, jotta työntekijä voi tosiasiallisesti pysähtyä kiireettömästi asiakkaan asian ääreen.

Ehdotan, että lastensuojelun sosiaalityön asiakasmäärä rajoitetaan Tampereella 30 lapseen työntekijää kohden.

Tampereella 17.05.2018

27

Tiina Elovaara

Olga Haapra-aho
Minna Minkinen
Lassi Kaleva
Milla-Kaisa Mylly
Sakari Puisto
Milla Hanhela
Aleksowski
Aarno Rönkä
Henri Backman
ATANAS
Sanna Marin

Tiina Elovaara
Sanna Marin
Sanna Marin

Miss Suomela

LIRIS SUOMELA

ON: Poika Purvainen -

~~Suomela, L.~~
Suomela, M. J. K.

**Valtuustoaloite sitoutumislisän maksamiseksi Tampereen lastensuojelussa - Tiina Elovaara ym.
TRE:5513/01.00.01/2018 - TA**

Palvelulinjan päällikkö Maria Päivänen:

Tiina Elovaara ym. ovat huolissaan lastensuojelun työntekijöiden vaihtuvuudesta ja ehdottavat 500 euron kertakorvauksen ja yhteensä 4800 euron suuruisen sitoutumislisän maksamista työntekijöiden pysyvyyden parantamiseksi. Kertakorvausta ehdotetaan koko vuoden toimineille sosiaalityöntekijöille ja sitoutumiskannustuspalkkiota ehdotetaan niille työntekijöille, jotka sitoutuvat vuodeksi töihin. Sitoutumispalkkio maksettaisiin vuoden 2019 lopussa.

Lastensuojelun työntekijöiden suuri vaihtuvuus on alan yleinen ongelma, ja haaste on yhteinen kaikille kunnille. Myös uusien työntekijöiden rekrytoiminen on erittäin haasteellista ja haasteellisuutta on entisestään lisännyt sijaisten kelpoisuusehtojen tiukentaminen. Kari Matela on vuonna 2009 tutkinut lisensiaatintyönään sosiaalityöntekijöiden työn vaihtamishalukkuutta. Aineiston perusteella Matela tuli johtopäätökseen, että halukkuuteen harkita muun työn hakemista vaikuttivat työntekijän tunne alan soveltuvuudesta itselleen sekä tyytyväisyys työoloihin, työn johtamiseen, työkaveriisiin ja palkkaan. Palkkaus on siis vain yksi osatekijä. Tulosten perusteella vahvimmin työn vaihtamishalukkuuteen vaikuttivat työtyytyväisyys ja -sidonnaisuus. Vastaavasti vuonna 2010 Sinikka Forsmanin lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden jaksamiseen liittyvässä tutkimuksessa palkkaus jäi vähäiseen rooliin ja työssä jaksamiseen ja jatkamiseen vaikuttaviksi tekijöiksi tunnistettiin työntekijän henkilökohtaiset ominaisuudet, työtaidot, vastuunotto itsestä ja työn tekemisestä sekä arvot ja motiivit. Forsman kuitenkin havaitsi, että työsuhteen ulkoiset ehdot mukaan lukien palkkaus ja korvaukset, olivat tärkeitä alalla vähän aikaa työskennelleille.

Tampereella on tunnistettu vaihtuvuuden haasteet asiakastyölle ja työyhteisölle. Palkkaus ja palkitseminen on yksi keino vaikuttaa työntekijöiden pysyvyyteen ja parhaillaan valmistelussa on kertapalkkiomalli, jonka kustannuslaskelmat ovat työn alla. Talousarviokehityksessä palkkioihin ei ole varattu rahaa, joten on selvitettävänä, miten mahdollisten palkkioiden kustannukset katetaan. Pitkällä aikavälillä työntekijöiden pysyvyyteen ja jaksamiseen vaikuttavat kuitenkin paljon monimuotoisemmat syyt kuin yksinomaan palkkaus. Tampereella on käytössä Henkilöstö kehittäjänä -periaate, jonka mukaisesti työmenetelmiä kehitetään yhdessä. Työntekijöiden perehdyttämiseen ja hyvään esimiestyöhön kiinnitetään huomiota, millä on vaikutusta työhyvinvointiin. Lisäksi asiakasmääriä ja niiden kehitystä seurataan säännöllisesti. Huomiota on kiinnitetty myös tehtäväkuviiin ja työn vaativuuden arviointityö on käynnistetty. Yhdessä luottamusmiesten kanssa kehitetään toimivia tva-lomakkeita työn vaativuuden arviointiin.

Valtuustoaloitteessa Elovaara ym. ehdottavat korvausta maksettavaksi kaikille lastensuojelutyötä tekeville sosiaalityöntekijöille, johtaville sosiaalityöntekijöille sekä esimiehille, jotka työskentelevät joko perhepalveluissa, lastensuojelun avohuollossa tai sijais- ja jälkihuollossa. Edellä mainituissa tehtävissä työskenteleviä on yhteensä 74. Mikäli kaikki olisivat oikeutettuja molempiin korvauksiin, kustannus olisi yhteensä 392 200 euroa.

Vuoden 2019 kehityksessä ei ole varattu määrärahoja lastensuojelun resurssien lisäykseen tai palkkauksen parantamiseen. Parhaillaan on kuitenkin valmistelussa ja kustannuslaskelmia tehdään pysyvyyteen liittyvästä kertapalkkiomallista. Talousarviokehityksessä ei ole varattu tällaiseen määrärahoja, joten mahdollinen kertapalkkiomallin käyttöönotto edellyttää säästöjen aikaansaamista lasten, nuorten ja perheiden palveluissa.

Valtuustoaloite sitoutumisliisästä Tampereen lastensuojelussa

Lastensuojelun kuormitus ja työntekijöiden jaksaminen on ollut esillä useaan otteeseen.

Sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus kertoo hälyttävää viestiä työn kuormittavuudesta ja liian suurista asiakasmääristä per työntekijä. Erityisesti raskaampien palveluiden piirissä työskentelevien henkilöiden jaksaminen ja pysyvyys on kärsinyt. Asiaan tulee kiinnittää huomiota.

Lastensuojelun piirissä olevan lapsen tai nuoren herkkä tilanne kärsii sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuudesta erityisen paljon, sillä luottamuksen rakentuminen on aivan keskeinen tekijä prosessin onnistumiselle.

Tampereen Sininen valtuustoryhmä esittää että lastensuojelun avohuollon ja uusien asiakkaiden yksiköiden lapsiperheiden tiimissä koko vuoden toimineille sosiaalityöntekijöille maksetaan 500 euron kertakorvaus.

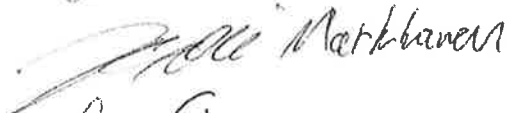
Lisäksi maksetaan sitoutumiskannustuspalkkio, jos sitoutuu vuodeksi töihin. Se on 400 euroa kuukaudessa, yhteensä enintään 4 800 euroa ja se maksetaan jälkikäteen ensi vuoden lopussa.

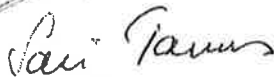
Tätä lisää voidaan maksaa muun muassa lastensuojelutarpeen arviointoja tekeville, lastensuojelun avopalveluissa ja lasten sijaishuollossa toimiville sosiaalityöntekijöille, johtaville sosiaalityöntekijöille ja sosiaalityön esimiehille.

Tampereella 20.8.2018


Tiina Elovaara (sin)


Yrjö Scherf

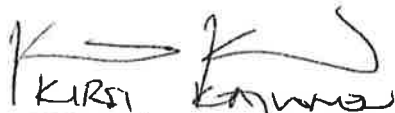

Matti Markkanen


Sami Tamm

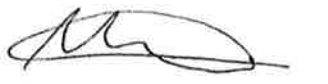

Leon Pauline

ALEKSOVSKI ATANAS


Inna Rokosa


Kirsikka


Petteri Saloniemi

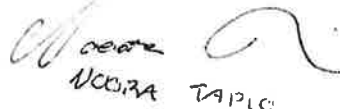

MIKO


Ulla-Liisa Velpi

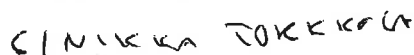

PERTTI


Minna Minkkinen

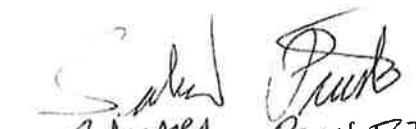
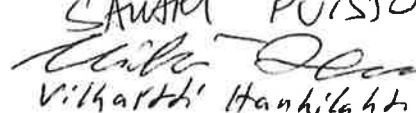

MILJA HANHELA


ULLA


Sinikka


SINIKKA


Aarne


SAMI

VILHO